

Nr. 4. 6. ÅRGANG JANUAR 1998.

Kunst

omkring trolden

Informationsavis fra Museums- og kunstforeningen for Vejen og omegn

COBRA-KUNST

Denne internationale kunstnerbevægelse er emnet på Vejen Kunstmuseum torsdag d. 22. januar kl. 19.30, hvor forfatteren Ulf Gudmundsen kommer på besøg. I billedkunstens verden er Ulf Gudmundsen en kendt og populær person. Gennem en lang årrække var han kunstanmelder ved Jydske Vestkysten og har skrevet talrige artikler om billedkunst.

Surrealisme og Cobra-kunst har altid haft en stor plads i hans kunstinteresse. Selv om Cobra bevægelsen faktisk kun eksisterede i årene 1948-51, har den markeret sig stærkt både i international og dansk kunst.

Navnet Cobra er dannet af bogstaverne fra de tre hovedstæder: Copenhagen, Bruxelles og Amsterdam, og Cobra blev stiftet i Paris november 1948. Blandt foregangsmændene var malerne Asger Jorn sammen med hollænderne Karel Appel, Constant og Corneille. Asger Jorn var også drivkraften, der skabte forbindelserne til udlandet og fik placeret dansk kunst på verdenskortet gennem udstillinger og tidsskrifter.

Det blev til en række udstillinger, bl.a. høstudstillingen i København i 1948 og 49 og på Stedelijk Museet i Amsterdam i 1949, sidstnævnte blev betegnet som den vigtigste i denne Cobra-tid.

Af danske navne blandt Cobrakunstnere kan nævnes: Else Alfeldt, Mogens Balle, Ejler Bille, Henry Heerup, Egill Jacobsen og Carl-Henning Pedersen samt belgieren Pierre Alechinsky.

Den primitive kunst var med til at danne inspirations grundlaget for Cobra-kunsten, der ligeledes er udtryk for kunstens tilbagevendende opstand mod de regler, der kan virke hæmmende på fantasi og inspiration.

Cobra-kunstnerne udtrykte sig spontant i et abstrakt-ekspressionistisk billedsprog og imod en fornemmelse af afstand mellem indfald og handling. Hvor forskellige disse abstrakte kunstnere end var, så var der bag deres værker en fælles kraft og stræben, som ikke kendte til hæmninger eller grænser. De forsvarede retten til et mere umiddelbart maleri med rødder i folkekunsten,

børnetegninger og psykoanalysen, og de stod i opposition til både den geometriske abstraktion og den socialistiske realisme.

Cobra blev en lektion i kunstnerisk frihed, der ikke har mistet noget af sin aktualitet.

Ulf Gudmundsen har kendt en lang række af Cobra-kunstnerne og er personlig ven med flere af dem. En stor del af museets samling af Cobra-kunst vil være ophængt og indgå i foredraget.

Alle er velkommen, entré kr. 25,-

Arr. Museums- og kunstforeningen for Vejen og omegn, Vejen Kunstmuseum i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Forfatteren Ulf Gudmundsen

DRIK CARLSBERG MED GOD SAMVITTIGHED!

Gad vide, hvor mange Carlsberg-drikkere, der i 1997 bemærkede bryggeriets 150års fødselsdag? Store reklamepenge har nok medført, at en eller anden har noteret sig jubilæet ... men hvor mange af dem, der nyder en Hof aner mon, at de samtidig indirekte gennem det gamle Carlsbergfond og Ny Carlsbergfondet er med til at støtte kunsten? Lad det være sagt - drik gerne Carlsberg, og støt indirekte en af dansk kunstlivs vigtige institutioner, Ny Carlsbergfondet.

Ny Carlsbergfondet har fra 1927 spillet en afgørende rolle for opbygningen af Vejen Kunstmuseums malerisamling, der uden Fondets gaver havde været stort set ikke eksisterende. For perioden 1927 til 1997 kan gaveregningen gøres op til 105 værker. Donationerne er af meget forskelligartet karakter. De fleste har været nyindkøbte samtidsværker, krydret med enkelte velvalgte ældre billeder - fra 1950'ernes slutning formodentlig bestemt i samråd med museets konsulenter, kunsthistorikeren Svend Eriksen og efterfølgende grafikerne Jørgen Rømer.

Den første donation fra 1927 omfattede tre malerier: Karl Schous "Piazza del Popolo" 1926. Fritz Sybergs "Landskab i april" 1920-27 og Christian Zachos "Olivenskov ved Menton" 1885. Set i forhold til Vejen Kunstmuseums samling med grundstammen af Niels Hansen Jacobsens skulpturer og keramik træder særligt det sidstnævnte billede frem. Det kan ses som et forspil til de danske symbolisters orientering mod Frankrig. Zachos (1843-1913), der hørte til en lidt ældre generation, hjembragte et førstehåndsindtryk af den franske naturalisme - en hyldest til sydens solmættede lys.

Asger Jorn og Richard Mortensen

I begyndelsen af 1960'erne viste der sig en person med særligt øje for museets forcer. Ansporet af en opfordring til at holde foredrag på museet i Vejen sendte maleren Asger Jorn et medrivende entusiastisk brev, der sluttede: "Foredrag og taler er spildt energi. Jeg foreslår, at der gøres noget, som har blivende værdi". Hans oplæg var, at man i bogform skulle udbrede kendskabet til Niels Hansen Jacobsens og Jens Lunds værk. Jorn havde gennem Jørgen Sthyr søgt at engagere Ny Carlsbergfondet i projektet. Samtidig rådede han museet til at købe værker af Johannes Holbek, Christian Kongstad Petersen, Thorvald Bindesbøll (han viste selv vejen ved i 1962 at skænke museet to Bindesbøll vaser) og Ejnar Nielsen: "så Vejen museum bliver det danske museum for det, man kalder Jugendstilens periode i Danmark. Her er et område, hvor Vejen museum allerede har hovedstammen og blot behøver at supplere op for at have en samling, som i tiden der kommer vil blive mer og mer aktuel".

Formodentlig ihukommende Jorns engagement tildeltes museet i 1971 - under Jørgen Sthyr's formandsperiode - det vævede tæppe "Le Retour", skabt i samarbejde med den franske kunstner Pierre Wemaëre. Året efter deponeredes Jorns maleri "Angelus", et forarbejde til en ikke realiseret vævning, også fra 1946. Som gave fra Fondet blev det i 1984 en varig del af samlingen.

Blandt de danske abstrakte malere havde også Richard

Mortensen (1910-1993) sans for aspekter af museets samling. Som gave fra Jens Lunds søster og hustru modtog museet - i Hansen Jacobsens levetid - størsteparten af den nære ven Jens Lunds værk. Her har hans billeder fra 1939 - som det eneste sted i Danmark - hængt offentligt tilgængelige. Det var dog ikke på museet, men gennem Jens Lunds egne bogværker, at Richard Mortensen stiftede bekendtskab med hans slyngede, organiske ornamenter. Kunstneren Ib Geertsen ejer Richard Mortensens eksemplar af Jens Lunds bog fra 1899 "Forvandlede Blomster". Den skulle efter sigende være en gave fra Asger Jorn!

I 1971 modtog man med Jørgen Sthyr's billigelse fra Ny Carlsbergfondet midler til på auktion at erhverve Richard Mortensens maleri "Objekter mellem nat og dag. Fjerde gang", udført i 1935. På overbevisende måde har Jan Würtz Frandsen i sin grundige gennemgang af Richard Mortensens værk påvist effekten af hans møde med Jens Lund.

Ejnar Nielsen

I sit 'programskrift' for museets erhvervelser nævnte Jorn maleren Ejnar Nielsen. Han er - sidestillet med Hansen Jacobsen og Jens Lund - blevet en af museets tre hovedskikkelser. Den i dag fyldige repræsentation tog afsæt i fire illustrationer til "Den gamle Mands Barn" dateret 1900 og det store maleri "Dameportræt" fra 1902, som maleren selv skænkede museet ved Hansen Jacobsens 70-års dag i 1931. Siden er mange gode kræfter enedes om at opbygge en repræsentativ Ejnar Nielsen samling. Statens Museum for Kunst gjorde sit ved i 1955 at deponere et af malerens hovedværker, det store dystre lærred "Og i hans Øjne så jeg Døden". Billedet er dateret 1897 - samme år som Hansen Jacobsen indledte arbejdet med "Skyggen".

Henover årsskiftet 1962-63 lykkedes det - med Svend Eriksen som mellemmand og Ny Carlsbergfondet som økonomisk bidragsyder - at erhverve det monumentale "Landskab fra Gjern" 1896-97. Kort efter udsendte Ny Carlsbergfondet et brev, hvor i man bad museerne nævne de kunstnere, de ønskede sig værker af. Svaret lød: "Vejen Museum ville sætte pris på at få mulighed for erhvervelse af malerier af malere, hvis kunst er samtidig med og beslægtet med Hansen Jacobsens, specielt værker af Hansen Jacobsens gamle ven, professor Ejnar Nielsen". Brevet fik prompte konsekvenser. Den 20. december skrev Jørgen Sthyr, at Fondet var i besiddelse af Ejnar Nielsens noget usædvanlige landskabsbillede "Ved Solnedgang i April" fra 1893. Det havde ligget siden 1957 og ville kunne overdrages til museet som gave, et tilbud man gladeligt tog imod.

Nu gik det stærkt med Ejnar Nielsen samlingen. I 1966 fik museet fra Fondet to prøvefelter til mosaikudsmykningen under "Stærekassen". Under besøg på "Stenalt", hvor de havde hængt, var man blevet opmærksom på Ejnar Nielsens mægtige lærred "Mennesker lytter til klokkerne, som ringer dagen ned", 1899-1900. Efter lange forhandlinger lykkedes det i 1976 at få billedet overført til Vejen. Siden er samlingen på anden vis udvidet med yderligere syv af hans værker.

Ny Carlsbergfondet har gennem tiden også på anden vis spillet en stor rolle for museet. Tilbage i 1930'erne - mens Hansen Jacobsen endnu levede - var museet blevet for trangt. Man havde fået den gode ide at overføre billedhuggerens ottekantede atelier fra Skibelund Krat til museet i Vejen - en afstand på under 5 km. Takket være midler fra Ny Carlsbergfondet står atelieret i dag som Vejen Kunstmuseums sydlige kuppelsal. Også arbejdet med museets bestandskataloger har Fondet altid velvilligt ydet støtte.

Afslutningsvis skal nævnes Ny Carlsbergfondets to seneste donationer. Som en udløber af museets store udstilling om sammenslutningen "De frie Billedhuggere", som Hansen Jacobsen var med til at stifte, modtog museet

i 1996 den talentfulde, men i dag lidt kendte Willie Wulffs bronzebuste "Portræt af en Digter" fra 1907. I 1997 har Fondet rundhåndet støttet museets køb af fire mægtige stentøjskrukker, som Ursula Munch-Petersen har udført hos Royal Copenhagen. De blev til i forbindelse med den store, retrospektive udstilling, der var tilrettelagt af og til Vejen Kunstmuseum, og senere vist i København og Holstebro. Hendes værker, der befinder sig på grænsen mellem det skulpturelle og det funktionelle, bringer et nutidigt aspekt ind i dette museum, der også rummer Hansen Jacobsens alsidige stentøjsamling.

Teresa Nielsen

BJØRN NØRGAARD UDSTILLINGEN

Det kan nåes endnu! Som de 791 lærere og elever - fra børnehave til 10. klasse - der gæstede udstillingen med værker af Bjørn Nørgaard i løbet af 15 dage i december, kan alle museumsgæster frem til og med den 15. februar se et stort, retrospektivt udvalg af billedhuggerens værker. Umiddelbart er det vanskeligt at sige, hvad de mange unge gæster har fået med sig hjem... kun tiden vil vise, om besøget har sat sig dybere spor. Utænkeligt er det dog, at de kan forblive helt upåvirket af de store, farvestrålende og alsidigt fremstillede værker i ler, bronze, gips, træ, plastik og meget mere - på hvid, farvet eller spejlbaggrund.

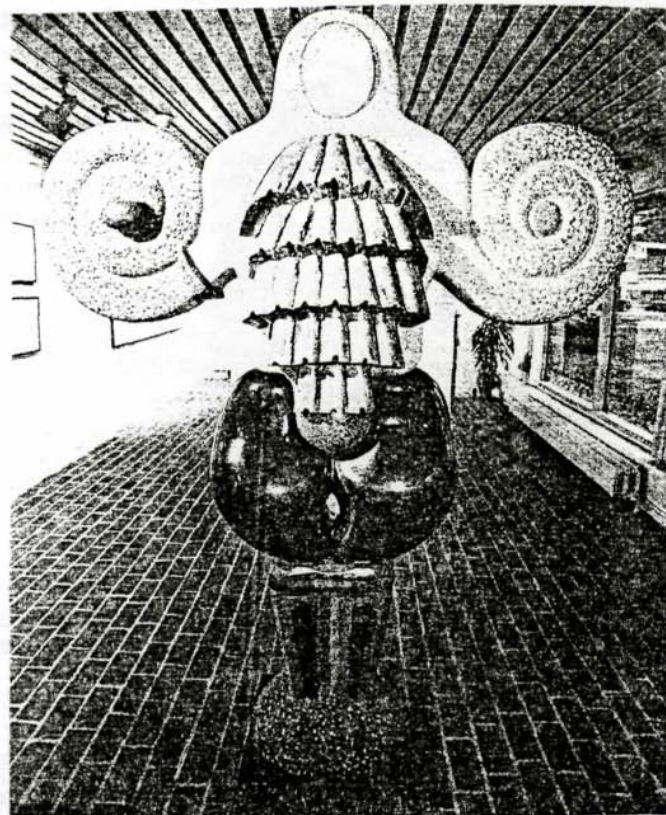
Den del af udstillingen, der præsenteres i de aflukkede, men nu synlige 'julekalenderkasser' gør sig bedre end nogensinde før. Kasserne, der nu bruges for tredje år i træk, er på forskellig vis forbedret - mest markant er indførelse af direkte halogenbelysning, der giver hvert rum sit eget liv.

Nu er det på tide at kommentere nogle af de gradvist afslørede værker, der har 'gemt sig' i julekalenderafdelingen. Men først lidt om opstillingen af kasserne. Som de foregående år er det den udstillende kunstner, der står for kassernes opstilling i rummet. Her har Bjørn Nørgaard på ingen måde ladet tilfældighederne råde. På væggen mod syd ses syv sæt kasser - alle med en høj kasse foruden og en mindre, kvadratisk for oven ... som en lille række upersonlige væsener uden markerede arme og ben. Tallet syv er ingen tilfældighed. Det hellige tal dukker, ligesom et andet helligt tal 12, hyppigt op i Bjørn Nørgaards værk. På vestvæggen ses en opstilling af fire kvadratiske kasser og en søjle med fire rektangulære kasser. Imellem dem står to meget lange kasser, den nederste vandret, den øverste lodret. De fire kvadratiske kasser rummer hver et udkast til udformning af rådhuspladsen i Gladsaxe. Planerne er utopiske, og ingen af dem er gennemført, men de er inspirerende oplæg til den byplanlægger og de politikere, der ønsker at arbejde med en rådhusplads uden biler - en rådhusplads for byens borgere, et rum til deres og ikke deres bilers møder, leg og andre aktiviteter. I de rektangulære kasser ses ophobninger af ting fra værkstedet og hjemmet samt skitser til to store udsmykningsopgaver, den ene i Emden, Tyskland, den anden ved Vordingborg kaserne. Sidstnævnte opgave er ved at være færdig. De små

modeller skal man forestille sig realiserede i syv meters højde i støbejern og opstillet i et mægtigt gårdrum. De to største kasser rummer nye værker skabt i endnu ubrændt ler til den 23. og 24. december. "Dagen før" viser en liggende, død helgen figur ... en plastisk version af de berømte renaissance-altertavlens predellafelter med liggende helgenfigurer eller en martret Kristus. Den 24. ses "Josefs drøm" (eller snarere mareridt!) med et sandt kaos af engle, hyrder, dyr og kosmiske kræfter. Langs vestvæggen ses bl.a. tidlige lerskitser fra 1970'erne og frem samt en spændende ophobning af mange forskellige ting ophængt i en kasse beklædt med spejl. Det er en sær oplevelse at kigge ind, op og ned i den 'top- og bundløse' kasse.

Kom selv og gå på opdagelse imellem de mange sære, sjove, spændende og uventede værker.

Teresa Nielsen

Fra Bjørn Nørgaard udstillingen.

SKT. PETERSBURG

- PORTRÆT AF EN BY I RUSLAND

Det er vores held som russere at få lov til at være med i dette spændende projekt!" - sagt med et blink i øjet af rektoren for et seminarium i Skt. Petersburg. Projektet hun sigtede til er det omvæltningssamfund som Rusland er i øjeblikket, og blinket i øjet signalerede den galgenhumor som russerne er mestre i at mobilisere. Og det i en sådan grad, at den nærmest er en del af det russiske overlevelsesberedskab, for russerne har gennem århundreder vænnet sig til at leve et liv *på trods* af historiske og samfundsmæssige tvangs- og trangsomstændigheder.

Om den russiske humor, også den politiske, og om hverdagslivet i Ruslands næststørste by med en befolkning på størrelse med Danmarks handler det foredrag, som lektor Torben Heuer vil holde tirsdag d. 3. februar. Foredragsholderen, som taler flydende russisk, har tilbragt to arbejdsår som lektor i dansk sprog, litteratur og samfundsforhold på Statsuniversitetet i Skt. Petersburg og har derfor fået et indgående kendskab til forholdene i dagens Rusland. Her udover har han i løbet af de sidste tredive år været på adskillige ophold i både Moskva og Leningrad/Skt. Petersburg samt rejst meget rundt i det kæmpeområde, der engang var Sovjetunionen. Torben Heuer vil i ord og billeder tegne et portræt af en by og et land i en voldsom overgangsfase, først og fremmest fra kommunisme og statslig centralstyring til kapitalisme og markedsøkonomi. Der bliver tale om en pejling af et samfund med voldsomme kontraster. En af kontrasterne er mellem nedslidte boligblokke i byens forstæder og smarte joint-venture butiksfacader i det gamle centrumskvarter. En anden er den lige så markante mellem den gamle 'babushka' (bedstemor) der sælger sine lakerede træskeer på hovedgaden Nevskij Prospekt og den unge veltrimmede forretningsmand med mobiltelefon i sin BMW. Der er iøjnefaldende hurtigt voksende sociale spændinger i det russiske samfund, hvor det er et

hårdt liv at være pensionist eller sygdomsramt. Eller at være en almindelig lønmodtager, som må vente i flere måneder på at få sin (beskedne) løn.. Samtidig oplever man i Sankt Petersburg en næsten overvældende stolthed over denne smukke by, en kærlighed til dette levende arkitekturmuseum med de mange smukke bygninger og det fascinerende lys.

Disse forskellige aspekter, og flere endnu, vil Torben Heuer behandle i sit foredrag. Det illustreres af både satiriske avistegninger og lysbilleder, som sammenkædes med personligt farvede kommentarer. Der vil også blive mulighed for at stille spørgsmål.

Vejen Kunstmuseum tirsdag d. 3. februar kl. 19.30.

Arr. Vejen Turistforening, Vejen Kunstmuseum og Museums- og kunstforeningen for Vejen og omegn i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Entré kr. 25,- Alle er velkomne.

Skt. Petersburg. Udsigt over havnen.

Isaks Katedralen

Redaktion:

Poul Erik Hansen (ansvarshavende)
Badstuegade 6, 6100 Haderslev. Tlf. 74 525715
og
Svend Holm Larsen
Bakkevej 3, 6600 Vejen. Tlf. 75 360633

Bladets redaktion modtager gerne stof
fra foreningens medlemmer